

Met de burgeroorlog begon een vloedgolf aan 'greenbacks'

Historisch besef relativeert denken over centrale instituties

Joost Kramer

Tijdens de Amerikaanse burgeroorlog werd, nu 150 jaar geleden, de 'greenback' geïntroduceerd. Ondanks de economische crisis is daar maar weinig aandacht voor. Jammer, want historisch besef kan relativering en nuancering in ons denken brengen.

Onlangs waarschuwde UBS-hoofdeconoom Andreas Höfert voor een 'heel hoge inflatie, mogelijk dubbelcijferig en oncontroleerbaar'. Hij verwees daarbij naar de Amerikaanse burgeroorlog om de gevolgen van structurele overdracht van geld van rijk naar arm te illustreren.

Zijn analogie gaat mank, maar is interessant omdat ze de aandacht richt op de Amerikaanse burgeroorlog van 1861 tot 1865. Vooral het tweede oorlogsjaar 1862 is financieel-economisch gezien interessant. Dat jaar markeert namelijk het begin van het op federaal niveau uitgeven van geld in de Verenigde Staten.

De First Legal Tender Act van 25 februari 1862 maakte het precies 150 jaar geleden mogelijk om de bekende 'greenback' uit te geven. De noordelijke staten zetten de stap om op federaal niveau geld uit te geven, omdat ze zich eind 1861 namelijk lelijk op het verloop van de oorlog verkeken en zeer krap bij kas zaten.

De geldpers laten draaien was toen zeker niet gebruikelijk. Dat blijkt uit principiële bezwaren van de minister van financiën; deels uit angst voor het vervalsen van zijn handtekening, die toen machinaal op de biljetten werd gedrukt. Om de hoeveelheid valse greenbacks te betugelen, werd aan het einde van de oorlog de Secret Service opgericht, nu beter bekend als lijfwacht van de president. Een politieke spotprent uit 1864 toont de minister van financiën al draaiend aan een geldmolen. Na de oorlog is tot aan het hoogerechtshof geprocedeerd over de wetgeving.

Dat er zo weinig aandacht is voor de Legal Tender Act hangt waarschijnlijk samen met het feit dat we zo gewend zijn geraakt aan geldscheppende banken en overheden. Amerika is er ook niet slechter van geworden, hoewel het gedeeltelijk intrekken van de greenbacks na de burgeroorlog volgens sommigen leidde tot een recessie. Dat neemt niet weg dat er behoefte is aan reflectie en overdenking van deze historische gebeurtenissen, zeker gezien de huidige economische omstandigheden.

De houding 'het is altijd al zo geweest' versluiert blik op gevestigde belangen

De aandacht voor centrale banken die de geldpers laten draaien groeit, ook in de VS. Ron Paul, een van de Republikeinen die een gooi naar het presidentschap wil doen, betoogt al geruime tijd dat de VS hun oorlogen, met name in Irak en Afghanistan, monetair financieren. Een van zijn belangrijkste thema's is zijn kruistocht tegen de Federal Reserve Bank, die volgens hem maar geld blijft persen en zo oorlogen financiert. Hij raakt een gevoelige snaar bij een meer kritisch ingesteld deel van de Republikeinse achterban. Het verklaart misschien ook de aantrekkingskracht van de 76-jarige politicus onder jongeren.

Ik bepleit zeker niet de afschaffing van centrale banken. Ik wil eerder een pleidooi houden tegen de houding dat 'het altijd al zo is geweest'. En zeker ook tegen de slogan dat 'deze tijd anders is dan andere tijden'. Een open en kritische blik op de huidige structuren, verhoudingen en gevestigde belangen is cruciaal om te komen tot een economische opleving. Historisch besef brengt daarbij relativering en nuancering in ons denken aan. De maatschappij is gediend met een kritisch debat en met dissidente en dwarse denkers als Ron Paul.

Mr. drs. J.J. Kramer is zelfstandig raadsman en gefascineerd door de Amerikaanse burgeroorlog.